

PAUL AURELIAN, sant, fl. ddiwedd y 5ed ganrif

Enw: Paul Aurelian
Rhiant: Perphirius
Rhyw: Gwryw
Galwedigaeth: sant
Maes gweithgaredd: Crefydd
Awdur: Hywel David Emanuel

Gorffennwyd 'bchedd' y sant hwn yn 884 gan Wrmonoc, mynach o Landévennec yn Llydaw, a diogelir hi mewn dwy lawysgrif gynnar; cyhoeddwyd testun y naill yn y Rev. Celt, a'r llall yn *Anal. Boll.* Rhenir y 'fuchedd' yn ddau lyfr. Yn Llyfr i, lle ceir disgrifiad o fywyd Paul yn Neheubarth Cymru, dywedir mai mab oedd Paul, a gyfenwid Aurelian, i benedig o'r enw Perphirius, a'i fod yn frodor o Benychen yn ne-ddwyrain Morgannwg. Trigai Paul a'i wyth brawd mewn ardal a elwid 'Brehant Dincat,' yr un, medd Doble, â Llanyddyfri (neu Lländingat). Danfonwyd ef yn ieuanc iawn gan ei rieni i ysgol **Iltud Sant**, lle yr oedd **Dewi, Samson, a Gildas** yn gyd-efrydwyr iddo. Pan oedd yn 16 oed, gadawodd Paul fynachlog **Iltud** i fyw fel meudwy mewn unigrywedd yn Llanddeusant, lle yr ordeiniwyd ef yn offeiriad gan esgob nas enwir. Ymhen amser, gadawodd ei encloedd, ac ar gais y brenin Marc, brenin yng Nghernyw yn ôl pob tebyg, aeth i 'Gaer Banhed.' Ile y llafuriodd i sefydlu Cristnogaeth. Gadawodd y frenhiniaeth hon hefyd a'r ôl ychydig, ac arhosodd am ysbaid fer yng nghanolfan Sitofolla, hyd nes iddo symud i Lydaw. Sonia yr ail lyfr am waith Paul yn Llydaw. Yno, esgobaeth St. Pol-de-Léon oedd ei brif sefydliad. Bu farw ar ynys Batz wedi cyrraedd oedran mawr. Er fod Wrmonoc yn honni fod ei ysgrifeniadau yn seiliedig ar 'fuchedd' flaenorol, nid yw'n debyg iddo ddod o hyd i ryw lawer o'i ddefnyddiau ar gyfer Llyfr I o'r ffynhonnell honno. Cysylltu Paul Sant a'r 'Poul Pennichen' y cyfeirir ato yn 'Muchedd Cadog Sant' sydd yn cyfrif am y disgrifiad o Baul Sant fel brodor o Benychen. Ymhellach, y syniad mai yr un oedol Paul Sant a Phaulinus Sir Gaerfyrddin a barodd i Wrmonoc gysylltu â Phaul Sant y traddodiadau o ardal Llanyddyfri a berthynai i'r sant Cymreig. Ym 'Muchedd Iltud Sant' (**Peniarth MS 11**) ac yn fersiwn Rhuys o 'Fuchedd Gildas Sant' (**Peniarth MS 3**) enwir Paul fel disgylb i **Iltud Sant**. Nodir dau ddiwrnod, sef 12 Mawrth a 10 Hydref, fel ei ddydd gŵyl.

Awdur

Hywel David Emanuel, (1921 - 1970)

Ffynonellau

Baring-Gould a John Fisher, *The Lives of the British Saints: the saints of Wales and Cornwall and such Irish saints as have dedications in Britain*, 75-86

Revue Celtique (1870-1934), v, 413-60

Analecta Bollandiana, i, 208-58

Wade-Evans, *Vitae Sanctorum Britanniae et Genealogiae* (Caerdydd 1944), 208

Hugh Williams, *Gildae De excidio Britanniae fragmenta, Liber de paenitentia, accedit et Lorica Gildae / Gildas The ruin of Britain, fragments from lost letters, The penitential, together with the Lorica of Gildas*, 328

Le Grand, *Les vies des Saints de la Bretagne-Armorique* (1837), 98-115

Duine, *Memento des sources hagiographiques de l'histoire de Bretagne* (1918), 58-61

G. H. Doble, *Saint Paul of Lâcon a Welsh Saints Series Saint Paulinus of Wales. A recent discovery about the founder of St-Pol-de-Leon* (1942)

Darllen Pellach

Erthygl Wicipedia: [Paulinus Aurelian](#)

Dolenni Ychwanegol

VIAF: [77178334](#)

Wikidata: [Q634405](#)

Dyddiad cyhoeddi: 1953

Hawlfraint Erthygl: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/>

Preifatrwydd a Chwci
Hawlfraint
Y Prosiect
Cymorth
Cysylltu

LLGC
NLW

LLYFRGEL
THE NATION

Noddi gan
Llywodraeth Cymru
Composed by
Welsh Government